

■ BEĻĢIJAS LATVIEŠU ziņas

WWW.LATVIEŠI.BE LATVIEŠU BIEDRĪBAS BEĻĢIJĀ LAIKRAKSTS

Latvija 100

NOVEMBRIS
2019

Nr.34

FOTO - TOMAS RAZMUS

“Ritēs dienas un ritēs gadi. Daudz kas pagaisīs un aizmirsīsies, bet šis mirklis paliks. Paliks Baltijas ceļš un mūsu dzīvā ķēde kā sākums, kā gaismas uzliesmojums. Mēģināsim dziļi jo dziļi ieelpot to pirmreizīgo tuvības starojumu, kas šai brīdī nāk pie mums no Igaunijas un Lietuvas, cauri mums un no mums.”

Dainis Īvāns, 1989. gada 23. augustā

Beļģijā dzīvojošie tautieši, draugi un domubiedri!

Esmu gandarīts par šo iespēju uzrunāt ikvienu no jums, sākot pildīt man uzticēto Latvijas Republikas Ārkārtējā un pilnvarotā vēstnieka Beļģijas Karalistē misiju.

Diplomātiskās attiecības ir attiecības starp valstīm. Tās tiek veidotas un koptas, izmantojot visdažādākos diplomāta rīcībā esošus līdzekļus. Tomēr mana nu jau vairāk nekā ceturtdaļgadsimtu ilgā darba pieredze Latvijas Ārlietu dienestā apliecina vienu – mūsu darba alfa un omega ir attiecības, kuras ik dienu veidojam ar mūsu līdzilvēkiem – gan tiem, kas dzīvo un strādā mūsu mītnes valstīs, gan tiem, kuru dēļ mūsu darbam ir jēga un nozīme, proti, Latvijas iedzīvotājiem. Latvijas cilvēkiem, kuri gan Latvijā, gan jebkur citviet pasaulē ar savām domām, rīcību un darbu rada un veido priekšstatu par 18. novembra Latvijas Republiku, to attīsta un nostiprina. Esmu dziļi gandarīts par to, ka kopš ierašanās savā jaunajā dienesta vietā man jau ir bijusi iespēja satikt, aprunāties un līdzdarboties ar šejienes latviešiem un Latviešu biedrību Beļģijā. Šīs ir attiecības, kas pozitīvi uzlādē un palīdz rasties jaunām iecerēm. Tādēļ savas vēstnieka Beļģijā kadences laikā saziņa ar jums un kopīgas aktivitātes ir starp manām un Latvijas vēstniecības visaugstākajām prioritātēm.

Vēlos atzīmēt, ka Beļģija ir Latvijai un tās pilsoņiem īpaša valsts. Tālajā 1921. gada 26. janvārī Beļģijas Karaliste bija viena no piecām Pirmā Pasaules kara Sabiedroto augstākās padomes valstīm, kura bez ierobežojumiem atzina Latvijas Republikas pastāvēšanu de jure. Pēc Latvijas Republikas aneksijas 1940. gadā Beļģija neatzina Latvijas valsts iznīcināšanu un pievienošanu PSRS. Tas palīdzēja saglabāt cerību par neatkarīgas Latvijas Republikas atjaunošanu visus garos padomju okupācijas gadus. Savukārt pēc Latvijas neatkarības atgūšanas valsts atjaunošana, tās turpmākā attīstība un drošība tika saistīta ar mērķi Latvijai iestāties Eiropas Savienībā un Ziemeļatlantijas Aliansē. Abu šo Latvijai stratēģiski svarīgo organizāciju sēdekļi atrodas Beļģijas galvaspilsētā Briselē, kas nozīmē, ka šeit, Eiropas politiskajā centrā, dzīvo un strādā simtiem atjaunotās Latvijas Republikas pārstāvju, tai skaitā daudzi mani labi kolēģi un draugi, ar kuriem esam kopīgi strādājuši turīgākai, drošākai un labākai Latvijas nākotnei. Esmu gandarīts par iespēju viņus no jauna satikt.

Mani nepārsteidz, ka Latvijai un Beļģijai ir ļoti tuvs redzējums par Eiropas valstu labklājību un drošību, pateicoties abu valstu vēstures paralēlēm, gadsimtu senajām kultūras, ekonomikas un garīgajām saitēm. Lieliski attiecību piemēri nav tikai vēsture. Kad Latvija pievienojās NATO, Beļģijas gaisa spēki bija pirmie NATO gaisa spēku pārstāvji, kas 2004. gadā veica Baltijas valstu drošībai tik būtisko Baltijas gaisa telpas patrulēšanas misiju. Viņi to dara arī šodien, nu jau deviņto reizi piecpadsmit gadu laikā. Beļģijas bruņotie spēki kā Baltijas valstu NATO sabiedrotie piedalās arī mūsu reģiona drošības nostiprināšanas misijā. Domāju, ka daudzi no jums ir informēti arī par lielisku biznesa kopprojektu Latvijā. Beļģu būvniecības kompānija BESIX tuvākajos gados Rīgā radīs jaunu "Rail Baltica" ātrgaitas vilcieniem piemērotu Centrālo staciju un tiltu pār Daugavu, kas uz ilgu laiku mainīs mūsu Rīgas vizuālo tēlu un Latvijas dzīves ritmu. Tas, ko vēlos es, ir Latvijas – Beļģijas starpvalstu attiecībās ienest jaunu un mūsdienīgu saturu, un to, kas ir radīts iepriekš un labi atbilst Latvijas valsts interesēm, atjaunot un nostiprināt.

Nav jābūt ārpolitikas vai drošības politikas ekspertam, lai saskatītu to, ka nākotne starptautiskajās attiecībās solās būt daudz grūtāk prognozējama. Klimata maiņa un ekoloģisku risku pieaugums, zinātnes un tehnoloģiju attīstības radītu jaunu unikālu produktu

globālā pieejamība un duālā pielietojamība, kiberriski, ierasto militāro un terorisma draudu pieaugums, nacionālo valstu politiskā fragmentēšanās stiprina nepieciešamību pēc tā, lai valstis pilnveidotu savas divpusējās attiecības, tostarp arī valstis, kuras ir ES un NATO dalībvalstis. Tādēļ manas kā Latvijas vēstnieka Beļģijā darba prioritātes ir šādas. Pirmkārt, nostiprināt visu līmeņu politiskos, ekonomiskos un kultūras kontaktus starp Latviju un Beļģiju. Tas attiecas gan uz Beļģijas federālo, gan uz reģionālo un municipālo līmeni. Otrkārt, veicināt Latvijas valsts atpazīstamību Beļģijā, popularizējot Latvijas vēstures un kultūras mantojumu, zinātnes un tehnoloģiju attīstības sasniegumus, Latvijas izvēli attīstīt videi draudzīgu, ilgtspējīgu un modernu ekonomiku. Treškārt, būt nodrošinātam atbalstošiem Latvijas diasporai Beļģijā, tai skaitā sniegtot jums kvalitatīvus konsulāros pakalpojumus.

Tuvojoties laikam, kad godināsim Latvijas valsti tās augstākajos svētkos 18. novembrī, novēlu jums un jūsu tuviniekiem pacīlātu un ražīgu šo brīnišķīgo svētku gaidīšanas laiku.

Jūsu Andris Razāns

Latvijas Republikas vēstnieks
Beļģijas Karalistē

Saulainajā 22. septembra dienā trīs Baltijas valstu biedrības ar vēstniecību atbalstu organizēja **Baltijas ceļa 30 gadu atceres pasākumu – simbolisku Baltijas ceļa ķēdi**. Līdzīgi kā oriģinālajā Baltijas ceļā, kas 1989. gadā vijās starp triju valstu galvaspilsētām 600 km garumā, šoreiz baltieši izveidoja 600 metrus garu dzīvo ķēdi pa Briseles ielām starp Latvijas, Lietuvas un Igaunijas vēstniecībām. Arī kaimiņos, Luksemburgā, latvieši kopā ar igauņiem un lietuviešiem atzīmēja Baltijas ceļa 30 gadus ar svētku koncertu un simbolisku sadošanos rokās.

Ilze Vesere

Briseles pasākumā piedalījās ap 1000 visu paaudžu cilvēku – gan tie, kas pirms 30 gadiem bija stāvējuši, lai parādītu pasaulei gribu atgūt brīvību Baltijas valstīm, gan arī viņu bērni, kā arī tie, kam toreiz nebija iespēja piedalīties. Pēc piemiņas minūtēm Baltijas ceļa dalībnieki devās uz Eiropas vēstures namu, kura priekšā Leopolda parkā notika pasākuma turpinājums. Uztājās visu triju valstu dejotāji un dziedātāji, kas priecēja dalībniekus ar koncertu, gan arī iesaistīja jautros dančos. Svinību noslēgumā visi kori un klātesošie vienojās kopīgā dziesmā "Atmostas Baltija".

GINTARAS MARIJAUSKAS, BRISELES BALTIJAS CEĻA IDEJAS AUTORS, BEĻĢIJAS LIETUVIEŠU BIEDRĪBAS AKTĪVISTS

1989. gada vasarā es biju pirmā kursa students Viļņas universitātē. Toreiz mēs visi sekojām Lietuvas brīvības kustības *Sąjūdis* aktivitātēm. Tāpēc likumsakarīgi, ka 23. augustā es stāvēju Baltijas ceļā – netālu no galvaspilsētas, uz lielceļa Viļņa–Paņežža. Es vēl arvien atceros toreizējo īpašo brīvības garu un noskaņu.

Kā radās Baltijas ceļš Briselē – 2019?

Kad gada sākumā ar Lietuviešu biedrības valdi pārsprīdām šajā gadā svinamos notikumus, es piedāvāju atzīmēt Baltijas ceļa 30 gadus ar simbolisku dzīvo ķēdi un pēc tam ar kopīgu kopā sanākšanu visiem. Lai to realizētu, bija skaidrs, ka vienīgā diena, kad to var izdarīt, ir "diena bez auto", kas šogad bija 22.septembrī. Un ne mazāk simboliska saga-

Baltijas ceļam - 30!

dišanās – tā ir Baltu vienotības diena*. Labāku dienu mēs nevarējam vēlēt!

Man prieks, ka šo ideju uzreiz atbalstīja Lietuvas vēstniece, uzreiz pēc tam iesaistījās Igaunijas un Latvijas vēstniecības un biedrības. Jebkurš, ar ko runāju, atbalstīja šo ideju. Ar tādu vēlmi iesaistīties un enerģiju mēs kopā varējām kalnus gāzt. Un rezultātu jau jūs redzējāt, mīļie lasītāji. Bija paties prieks redzēt tik daudz lietuviešu, latviešu, igauņu un cittautiešu stāvam Baltijas ceļā, kā tas bija pirms 30 gadiem. Es ticu, ka mums izdevās atkārtot 1989. gada īpašo noskaņu un ka varējām to dalīt kopā ar jauno paaudzi, ar tiem, kas bija pārāk mazi toreiz vai pat vispār nebija dzimuši.

Es izmantošu šo iespēju pateikt paldies Latviešu biedrībai Beļģijā, jo īpaši Agnim Saukam un Ilzei Zilgalvei par aktīvo iesaistīšanos un piedalīšanos organizēšanā. Paldies maniem draugiem un visiem latviešiem!

TOOMAS TIRS, IGAUNIJAS VĒSTNIEKS BEĻĢIJĀ

Pirms 30 gadiem es nepiedalījos Baltijas ceļā, jo tajā laikā es atrados Maskavā. Pirmās brīvības vēsmas bija devušas iespēju manai ģimenei aizbraukt ciemos pie seniem ģimenes draugiem uz Angliju. Un tieši Baltijas ceļa dienās es biju Maskavā, lai nokārtotu vīzas šim ceļojumam. Jā, tāda bija toreizējā realitāte – vīzas varēja saņemt tikai Maskavā. Toties Baltijas ceļā piedalījās mani vecāki. Tā kā mans tēvs ir no Latvijas, tad mums mājās bija

Latvijas karogs, un tas tad arī tika izmantots Baltijas ķēdes posmā netālu no Tallinas.

AGNIS SAUKA, LATVIEŠU BIEDRĪBAS BEĻĢIJĀ VADĪTĀJS

Man 1989. gadā bija 10 gadu, un 23. augustā es biju laukos pie vecvecākiem. Tētis, šķiet, bija komandējumā, mamma Rīgā, bet vecvecāki aizņēmti savos darbos. Tādēļ man nebija iespēju piedalīties oriģinālajā Baltijas ceļā. Tikai vēlīnos pusaudža gados es aptvēru šī pasākuma nozīmi Latvijas neatkarības atgūšanas kontekstā.

Kad šogad pavasarī lietuvietis Gintaras Marijauskas uzrunāja pārējo divu baltiešu biedrību pārstāvjus par 30 gadu atceres pasākuma rīkošanu, visi to uzņēma ar lielu entuziasmu, un kopīgu pūļu rezultātā mēs pasākumu tiešām noorganizējām. Šī bija lieliska iespēja atgādināt cittautiešiem par mūsu ceļu uz neatkarību. Daļa no akcijas dalībnieku bērniem dalīja bukletus garāmgājējiem, kuri, neko nenojaušot, baudīja saulaino dienu Briselē bez auto. Bija aizkustinoši, kad man rindā pievienojās un kopā ar pārējiem sadevās rokās viena poļu ģimene, vācietis un baltkrievs; katram no viņiem bija savs stāsts Baltijas ceļa sakarā, un šī bija iespēja arī viņiem to izdzīvot.

* Jau gandrīz 20 gadus Baltijas valstis 22. septembrī atzīmē **Baltu vienības dienu**, kas tika izvēlēta par godu 1236. gada tieši šajā dienā notikušajai Saules kaujai, kurā žemaišu un zemgaļu apvienotais karaspēks iznīcināja apvienoto krustnešu karaspēku.

Baltijas ceļš Beļģijas latviešu atmiņās

AGIJA JANSONE:

Tālajā 1989. gadā man bija 17 gadu. Tas bija sevis apzināšanās laiks – tu pamazām topi par pieaugušu cilvēku un centies saprast apkārt notiekošo dzīvi, kurā drīz būs jāspēr liels patstāvīga cilvēka solis. Laiki bija ļoti mainījusies kopš 1986. gada “Helsinki 86” notikumiem, kurus vēl īsti līdz galam neizpratu. Tikai šajā laikā mana mamma man beidzot izstāstīja, ka abi mani vectēvi ir bijuši leģionāri un vecvec-tēvs ir bijis Lāčplēša ordeņa kavalieris, tādēļ viņa ļoti baidījās par iespējamām represijām visu šo notikumu nevēlamākā iznākuma gadījumā. Tomēr es savā jaunības maksimālismā īsti neapzinājos, ko nozīmē represijas, un man šis laiks bija īpaši pacilājošs – skolā piedalījos simboliskā pionieru kaklautu dedzināšanā un komjauniešu nozīmīšu noņemšanā un kāri tvēru visas jaunās vēsmas gan žurnālā «Avots», gan žurnālā «Karogs», kad par tā redaktori kļuva Māra Zālīte. 1988. gadā kā uz lielu un gaidām un cerībām pilnu notikumu gāju uz rokoperas «Lāčplēsis» pirmizrādi Daugavas stadionā – jutos kā bērns, kas dara kaut ko aizliegto, baidoties par to, kas nu tagad būs. Un bija ar –sajūsma un pacilātība ar asarām acīs, un nesalaužama ticība, ka VISS BŪS – būs nākotne brīvā Latvijā. Nākamajā gadā “Baltijas ceļš” jau šķita kā loģisks iznākums visiem šiem brīvības priekšvēstnešiem, un 1989. gada 23. augustā mūsu ģimene pilnā sastāvā devās uz Siguldass šosejas Garkalnes posmu, lai sadotos rokās ar pārējiem līdzīgi domājošiem cilvēkiem un domās lūgtu Dievu par brīvu Latviju, cenšoties nedomāt par sekām, ko varētu radīt divas tuvumā esošos Padomju armijas bāzes Ādažos un Garkalnē. Stāvot ieslēgtai šajā roku ķēdē, es sapratu, ka atpakaļceļa vienkārši vairs nav, lai notiek, kas notiks. Un te nu es esmu Briselē kopā ar savu dēlu – un tagad mēs abi stāvam atkal ieslēgti simboliskā roku ķēdē, tikai šoreiz mēs visi esam brīvas valsts pilsoņi kas var brīvi strādāt citā Eiropas valstī, jūtoties līdzvērtīgi visiem pārējiem eiropiešiem.

SIGNE RAIKSTIŅA-ALVAREZ:

Siguldā mammas darbā organizējās darba kolēģu grupa braucienam ar autobusu uz Baltijas ceļu. Šajā pasākumā mamma un ome paņēma līdzi arī mūs ar māsu (man 8 gadi, mātai 3). Zinājām, ka notiek kaut kas īpašs. Un kuram gan bērnam nepatīk braukt ekskursijās saulainās vasaras dienās! Lai gan Baltijas ceļš gāja caur Siguldas pilsētu, mēs braucām ar autobusu ārpus pilsētas, lai aizpildītu "robus" retāk apdzīvotās vietās. Bija svarīgi, lai ķēdē nebūtu pārrāvumu nevienā vietā. No pašas stāvēšanas atceros, ka ļoti "stiepās" rokas, pārlidoja helikopters, laikam televīzija. Stāvējām. Pēc 5 minūtēm izklīdām. Paša notikuma grandiozumu ar savu bērnu prātīgu aptvēru tikai pēc pasākuma, kad televīzijā to rādīja un kad stāstīja par tā konteksta nozīmi.

LĪGA DRIĶE:

Tajā laikā es strādāju Ikšķiles skolā un Tautas frontes rindās biju no paša sākuma, tāpēc Baltijas ceļš man bija likumsakarīgs attīstības posms straujajā politisko notikumu ķēdē – Baltijai jābūt lemtspējīgai, drošai un vienotai un nav jābaidās to parādīt pasaulei. Ģimenes ar lielākiem un mazākiem bērniem, vectētiņi un vecmāmiņas, draugi, radi, kaimiņi, domubiedri, darbabiedri. Roku rokā, plecu pie pleca, vienotā virknē lielceļa vidū – Baltijas valstu himnām skanot un brīvību alkstot. Baltijas ceļš caur Ikšķili negāja, tāpēc LTF organizēja autobusus, lai ikšķiliešus aizvestu uz Cēsu rajonu un tur varētu aizpildīt tukšākās vietas. Atmiņā palicis, ka iepretim ikšķiliešu saliedētajai rindai notika neliels incidents – kāda vieglā mašīna ar Pleskavas numuru mēģināja turpināt braucienu Rīgas virzienā vēl tajā brīdī, kad satiksme uz šosejas jau ir apturēta, dzīvā cilvēku ķēde ceļa vidū un līdzpaņemtajos radio aparātos skan Latvijas himna. Var jau būt, ka tie cilvēki ne zināja, ne saprata, kas te notiek, bet viņu mašīnai dažos mirkļos tika aizšķērsots ceļš un ierādīta vieta grāvmalā. Par brīnumu – pat vārdiska protesta no viņu puses nebija. Baltija bija modusies!

Ļoti priecājos, ka šogad Baltu vienības dienā gan Beļģijā, gan Luksemburgā izveidojām simboliskus Baltijas ceļus, kuros atkal roku rokā un plecu pie pleca, dziesmām skanot, nostājās triju Baltijas valstu tautas, lielākoties 1989. gada Baltijas ceļa bērni un pusaudži – tagad jau ar saviem bērniem tajā pašā vecumā, gan arī tie, kurus toreiz vecāki nebija paņēmuši līdzi, gan tie, kuri vēl nebija dzimuši.

Pirms 30 gadiem 23. augustā Latvijas Tautas fronte, Igaunijas Tautas fronte „Rahvarinne” un Lietuvas tautas kustība „Sajūdis” aicināja Baltijas iedzīvotājus uz vērienīgu pretošanās akciju, kuru nosauca par „Baltijas ceļu”. Baltijas ceļš bija viena no nozīmīgākajām manifestācijām, lai pievērstu Eiropas un pasaules uzmanību tam, ka mūsu valstis nav labprātīgi pievienojušās PSRS un alkst atgūt savu valstisko neatkarību. Togad apritēja 50 gadi, kopš 1939. gada 23. augustā tika parakstīts Molotova – Ribentropa pakts, kurā divas totalitāras lielvaras – PSRS un Vācija – sadalīja Eiropu savā starpā. Šī pakta rezultātā Baltijas valstis nonāca Padomju Savienības ietekmes zonā. „Baltijas ceļš” parādīja pasaulei arī mūsu savstarpējo solidaritāti, pierādīja, ka trīs Baltijas tautas, atrazdamās okupācijas apstākļos, var nostāties uz nevardarbīgās pretestības ceļa.

Avīze „Beļģijas latviešu ziņas” aicināja dalīties atmiņās par to laiku Sandru Kalnietī, tagad Eiropas Parlamenta deputāti, kas pirms 30 gadiem bija Baltijas ceļa galvenā koordinatore Latvijā.

Saruna ar Sandru Kalnietī

Ilze Zilgalve un Ilze Vesere

Baltijas ceļš pirms 30 gadiem

Ar šodienas acīm skatoties, to var saukt par lielu uzdrīkstēšanos organizēt šādu lielu manifestāciju, turklāt toreizējos apstākļos. Vai tagad Jūs uzdrīkstētos tādu pasākumu koordinēt?

Vispirms par vārdu „uzdrīkstēties”. Man šķiet, ka šo vārdu lieto tie, kas nav bijuši iekšā atbrīvošanās procesā. Tiem, kas ir iekšā un dara, nepastāv jēdziens „uzdrīkstēties”, jo pats process velk uz priekšu. Domāju, ka laikā, kad Baltijas ceļš tapa, pat tie, kas šodien saka, ka apzinājās šīs manifestācijas nozīmību, vēsturiskumu, ietekmīgumu, diez vai to pilnībā spēja novērtēt.

Diez vai mēs tajā brīdī varējām to novērtēt, jo, pirmkārt, mums nebija distances no šī notikuma. Otrkārt, mēs nejutām arī pasaules kontekstu, jo dzīvojām mazā, noslēgtā vidē. Mēs koncentrējāmies uz to, kas notiek Latvijā un kā Latvijas notikumi atbalsojas Maskavā. Jo toreiz tur, Maskavā, bija paslēpta mūsu brīvības atslēga. Mūsu uzdevums bija ietekmēt Maskavu tā, lai mēs atgūtu neatkarību.

Tobrīd katras manifestācijas rīkošana zināmā mērā bija uzdrīkstēšanās. Pirms katras manifestācijas pie LTF mītnē ieradās dažāda tipa cilvēki – gan tie, kas nāca ar noteiktu uzdevumu, gan tie, kas bija patiesi noraizējušies. Satraukums vienmēr bija par to, ka „būs provokācijas”, ka „lis asinis”, mūs biedēja ar „slimnicās jau atbrīvotas gultas ievainotajiem” un „iekārtotas papildus palātas”. To šodien ir grūti iztēloties, bet lēmumi bija jāpieņem šāda psiholoģiska spiediena apstākļos. Jo nekas nav grūtāk, kā pieņemt lēmumu, ja tu apzinies, ka pastāv reālas briesmas apdraudēt cilvēka veselību un dzīvību. Baltijas ceļš gan bija tāds relatīvi mierīgs posms Tautas frontes attīstībā, kurš sākās pēc 31. maija paziņojuma, kad mēs aicinājām visās Latvijas Tautas frontes (LTF) nodaļās sākt apspriest jautājumu par Latvijas neatkarības atjaunošanu. Tajā brīdī mēs jau bijām uzvarējuši PSRS tautas deputātu kongresa vēlēšanās. Bija zināms, ka gada beigās būs pašvaldību vēlēšanas. Latvijā attiecības starp Komunistiskās partijas (KP) Centrālkomiteju (CK) un LTF bija mainījušās. Ietekmes ziņā Tautas fronte bija nostājusies ne tikai vienā līmenī, bet, pateicoties mūsu spējai iedarbināt milzīgas masas mierīgam protestam, Latvijas KP bija spiesta ar LTF rēķināties. Tāpēc Baltijas ceļš organizēšanas procesā nesastapās ar lieliem, reāliem šķēršļiem, tie parādījās tikai pēdējā nedēļā. Mēs bijām vienojušies, ka varēsim, izmantojot milicijas rācības, koordinēt šī ceļa veidošanu tiešajā ēterā pa radio. Tas bija ļoti svarīgi, bet

23. augusta rītā no CK ideoloģiskā sekretāra Ivāra Ķezbera pienāca ziņa, ka radio koordinācija tiek aizliegta. Man, kas atbildēja par visu, tas bija milzīgs trieciens. Tāpēc šodien, uz to atskatoties, man liekas, ka visbrīnumainākais ir tas, cik ārkārtīgi augsta atbildības sajūta un rīcības spēja bija katram Baltijas ceļa kilometra koordinātoram. Jo Baltijas ceļa organizēšana balstījās uz tādu kā piramīdu, kur virsotnē bija darba grupa, kuru es vadīju, un katrs no grupas cilvēkiem atbildēja par ļoti konkrētu jomu. Arī katrs nākamā līmeņa koordinators bija kā maza piramīda, un tā līdz pat attiecīgajiem metriem visa Baltijas ceļa garumā bija cilvēki, kas atbildēja par to aizpildīšanu.

Kādi papildu riska faktori bija? Kā aizpildīt lielos neapdzīvotos posmus un kā izvairīties no satiksmes sastrēgumiem. Bez organizatoriskajām grūtībām un precīzas koordinācijas bija jāatrisina jautājums, kā transportēt cilvēkus. Katram cilvēkam rēķinājām 1,5 m, kas kļuva par mērvienību, kā aprēķināt, cik cilvēku kopumā vajadzēs visam Latvijas ceļa posmam. Tā aprēķinājām, ka vajadzēs vismaz 250 000 cilvēku. 50 km uz abām pusēm no Rīgas tika atstāti pilsētniekiem, bet pārējais gabals bija jāaizpilda metru aiz metra. Tajos apgabalos, kur ceļš gāja cauri attiecīgās Tautas frontes nodaļas teritorijai, cilvēkus bija samērā viegli organizēt, bet bija nodaļas, kas atradās ārpus ceļa maršruta – Latgalē, Kurzēmē, Zemgalē. Viņiem skaidri norādīja, uz kuru kilometru jābrauc, piemēram, Ludza brauc uz turieni, Krāslava uz citurieni. Benzīna trūkuma apstākļos tas bija grūts uzdevums cilvēkus nogādāt uz šīm vietām, tāpēc aicinājām izmantot dzelzceļu un autobusus.

Arī ar mašīnu izbraukt no Rīgas nebija viegli. Par to es pati pārliecinājos, jo apmēram stundu pirms cilvēku roku sadošanās brīža mēs ar Jāni Škaparu LTF mašīnā gribējām aizbraukt un apskatīt, kā viss notiek, un kaut kur starp Ķekavu un Iecavu mēs iestrēgām, vairs nebija iespējams tālāk kustēties.

Kā jums izdevās sakoordinēties ar lietuviešiem un igauņiem?

Pirmo reizi Baltijas tautas kustību vadības satikās 1988. gada novembra sākumā, jo toreiz bija izsludināti Gorbačova PSRS Konstitūcijas grozījumi, kuros vairs nebija panta par Padomju republikas tiesībām izstāties no PSRS. Mēs satikāmies Rīgā un nolēmām sākt parakstu vākšanas akciju ar priekšlikumiem mainīt vairākus punktus šajā konstitūcijā, un tas bija Baltijas sadarbības sākums.

Turpmāk mūsu tikšanās bija regulāras. Mai-

ja vidū notika Baltijas Asambleja, kurā no katras tautas kustības pulcējās 100 delegātu. Tas bija ļoti nozīmīgs forums, kas pieņēma virkni vēsturisku dokumentu, un tur nodibināja arī Baltijas Padomi. Jūnijā, kad Baltijas Padome pirmoreiz sanāca, Edgars Savišārs ierosināja atzīmēt Ribentropa–Molotova pakta 50. gadadienu ar cilvēku sadošanas rokās.

Protams, pirms galīgā lēmuma bija jānoskaidro, vai mēs to spējam izdarīt, tāpēc aptaujājām LTF nodaļas. To pašu darīja Igaunijā un Lietuvā, un, satiekoties jau nākamajā padomē, manuprāt, tas bija 15. jūlijs, mēs nolēmām Baltijas ceļu veidot. Ja mēs tā paskatāmies – 15. jūlijs un 23. augusts, tās ir tikai četras, piecas nedēļas, un to laikā tika noorganizēta šī grandiozā manifestācija.

To ir jāsaprot visiem, kas rīko tādas lielas manifestācijas. Ne ar mobilajiem telefoniem, ne ar datoriem, pat ne ar naudu neizdosies sapulcināt tādas cilvēku masas, ja aicinājums un mērķis neatbalsojas cilvēku prātos un sirdīs, ja tas neatbilst nobriedušai nepieciešamībai. Baltijas ceļš ir vienreizējs apliecinājums tam, cik dziļi cilvēkos mita līdzatbildības sajūta, ka arī „es tur stāvo”, ka „mana klātbūtne” ir nepieciešama un „tas ir mans pienākums”.

Es bieži vien ar asarām acīs esmu domājusi, par to, kā cilvēki atsaucās Tautas frontes aicinājumiem uz lielām manifestācijām. Ne jau tikai Baltijas ceļš. Vislielākā notika 1989. gada 18. novembrī, kad Daugavmalā sapulcējās gandrīz miljons cilvēku, kas bija milzu uzdevums. Iedomājieties, cilvēki izbrauca naktī, pēc tam tur stundām stāvēja krastmalā pirms kaut kas sākās, nekādi ekrāni toreiz nebija, visiem pie auss radio. Tur kaut kur manifestācijas centrā ir tribīne ar runātājiem, kurus var dzirdēt, jo apskaņošana ir, bet redzams nav nekas. Tomēr līdzdalības sajūta ir, un visspilgtāk tā izpaužas dziedot, kas rada vienreizēju kopības sajūtu. Iedomājieties, kādai ir jābūt atbildības sajūtai un iekšējai nepieciešamībai, lai stundu stundām brauktu, stundu stundām stāvētu TĀ brīža dēļ. Un ļoti līdzīgi tas bija ar Baltijas ceļu – ja cilvēki nebūtu atsaukušies, ja viņos nebūtu šī nepieciešamība pēc neatkarības atjaunošanas, Baltijas ceļa nebūtu.

Tāpēc man ļoti zīmīgi liekas Gorbačova palīga Černajeva memuāros lasāmais, ka pēc tam, kad Gorbačovs un viņam tuvākie līdzstrādnieki bija noskatījušies Baltijas ceļa video ierakstu, Gorbačovs esot teicis: „Mēs viņus vairs nekad nedabūsim atpakaļ!”. Gorbačovs mēdza stāstīt, ka tā ir maza nacionālistu saujiņa, kas ir samusinājusi Baltijas republiku tautas... Dīvaini, ka viņš pats tam ticēja un

nesaprata, ka nav tik vienkārši samusināt, ja cilvēkos nav iekšējas vajadzības. Vēl viena tēma, kas ir ļoti interesanta, kā cilvēks pats atbrīvojās no tām važām, ko viņam vispirms vara ir uzspiedusi, ko viņš bijis spiests pieņemt, izveidojot iekšējo pašcenzūru. Tas bija ļoti interesants process arī Tautas frontē, kur es biju klāt no frontes veidošanās pirmajiem brīžiem. Īpaši sākumā cilvēki saka: „nē, to vēl nevar darīt”, „mēs nē”, „tur būs represijas”, un tad paiet pāris mēneši un: „Kāpēc tā nevar darīt? Jādara!”. Un tā tas pamazām notiek, un cilvēks sevi atbrīvo, un vairs nav tā aizlieguma sieta, kam katrs vārds un rīcība nevilšus tika sijāta cauri. Kā teicis franču politologs Aleksis Tokvils: „Tirānijai nav bīstamāka brīža par reformām, ko tā pati uzsākusī”. Domāju, ka šie vārdi ir attiecināmi uz Gorbačovu, jo viņš nevarēja iztēloties, kurp viņa mēģinājums reformēt padomju režīmu aizvedīs.

Kā toreiz cilvēki uzzināja par Molotova-Ribentropa pakta slepenajiem protokoliem, par to daudzi nemaz nezina? Kā tas nonāca LTF ausīs?

Man bija tā laime mācīties Mākslas akadēmijā pie profesora Mavrika Vulfsona. Viņš to zināja, viņš par to runāja, arī citi vēstures profesori par to zināja. Tas, cik atklāti par to runāja, ir cits jautājums. Un, protams, tagad klejo stāsti, kurš pirmais to ir darījis zināmu

Ar Sandras Kalnietes iniciatīvu kopš 2013. gada viens no Eiropas Parlamenta Briselē galvenajiem koridoriem ir nosauks par „Baltijas ceļa aleju”. To atklāja svinīgā ceremonijā, piedaloties gan Baltijas valstu vadītājiem, gan Atmodas laiku līderiem no visām trim Baltijas valstīm.

sabiedrībai... Ir ļoti grūti izsekot, kurā brīdī, kurš pirmais, ko ir pateicis, bet tas arī vēl neko nenozīmē. Jo var pateikt un aizmirst, un var pateikt, un pateiktais iesāk paškustību, un kļūst par vilni, kas rada jaunu realitāti. Tas ir ļoti interesants process, bet, lai tas notiktu, ir jābūt priekšnoteikumiem un attiecīgiem apstākļiem. Es ļoti labi atceros notikumu, kas radīja pavērsieni Eiropas sabiedriskajā domā par komunismu. Es biju strādājusī par vēstnieci Francijā, un tur par komunisma ļaunumu diezgan daudz sprieda, reizēm pat salīdzinot nacisma un komunisma represiju metodes. Es biju nozīmēta par nākamo Latvijas Eiropas komisāri, kad mani uzaicināja atklāt Leipčigas grāmatu gadatirgu saistībā ar manu grāmatu „Ar balles korpēm Sibīrijas sniegos”. Savā uzrunā es atļāvos pateikt „...ka abi totalitārie režīmi – nacisms un komunisms – bijuši vienlīdz noziedzīgi”, un Ebreju kongresa priekšsēdētāja vietnieks manas runas laikā demonstratīvi izgāja no zāles. Pēc tam presē sākās kampaņa pret mani un manis apsūdzēšana antisemitismā, kas ir ļaunākais no Eiropas politika grēkiem.

Es gan nebiju pirmā, kas to pateica. Pirms

tam par to bija runājuši arī vairāki vācu profesori, bet viņi visi tika aplūsināti un viņu profesionālās karjeras krietni cieta. Manā gadījumā tas neizdevās, jo bija cita situācija. Atskanēja balsis no Polijas, Ungārijas un citām bijušās sociālisma nometnes valstīm, kas pievienojās Eiropas Savienībai un kas komunismu bija piedzīvojušas un pārdzīvojušas, kam bija līdzīga izpratne. Tā sākās viena ļaunuma teorijas lēna sadrupināšana, tāpēc Leipčigas runa kļuva par pagrieziena punktu, ar kuru sākās komunisma un nacisma kriminālās būtības atzišana.

Vai Baltijas ceļa plānošanas laikā jūs sakārāties ar kādu pretestību no Maskavas, ar informācijas sagrozīšanu vai centieniem atrunāt organizēt šo manifestāciju. Vai bija kāda dezinformācija pirms Baltijas ceļa?

Man nav tādu atmiņu, bet varu paskatīties plašāk, jo drīz pēc LTF izveidošanās, pēc pāris mēnešiem, tika izveidota Interfronte. Un tas bija galvenais Maskavas konservatīvo komunistu pretestības instruments. Šīs organizācijas vadībā bija vairāki personāži no VDK un militārās izlūkošanas pārvaldes. Viņi izdeva savu avīzi, laiku pa laikam piedrozoja pilsētu ar propagandas lapiņām, kas droši vien bija drukātas ar LKP CK atbalstu. Visasākā šī ciņa, protams, bija vēlēšanu kampaņas laikā.

Vai konkrēti pret Baltijas ceļu viņi vērsās? Droši vien, jo krievu presē bija bez gala daudz visādu ķengū. Jo, esot tur, kur es biju, tur visu laiku apgrozījās tāds informācijas daudzums, un bija jāspēj distancēties no tiem krikumiem un koncentrēties uz galveno. Citādi cilvēks nevarētu normāli un sakarīgi strādāt.

Manuprāt, visvairāk par to droši vien varētu pastāstīt „Atmodas” galvenā redaktore Elita Veidemane vai LTF informācijas darba vadītāja Sarmite Ēlerte, jo viņa ar informāciju strādāja diendienā. Arī Jānis Škapars, kurš bija valdes priekšsēdētājs, un Dainis Īvāns, jo viņiem tas viss gāzās pāri.

Toreiz daudziem bija tā vizija par neatkarīgu Latviju, uz to visi gāja.

Tik vienkārši nemaz nebija, tomēr pamazām, soli pa solim neatkarība kļuva par mūsu vienojošo lielo mērķi. Taču bija svarīgi, kāds būs šis neatkarīgās valsts saturs? Un tur, lūk, sākās domstarpības, kas gandrīz uzspriedzināja LTF 2 kongresu. Tā bija visdramatiskākā epizode ne tikai organizācijai, bet es domāju, visai Latvijai. Kongress bija daudz dramatiskāks nekā pirmais, jo pirmajā mēs vēl visi bijām

uz viena viņa. Bet otrajā kongresā vienuviet koncentrējas dažādas negatīvas lietas. Daļa ideju bija inscenētas vai iedēstītas galvās radikālāk domājošajiem vai lētticīgākajiem cilvēkiem, kas, nemaz nejudzami, bija padarīti par marionetēm un piedalījās kongresa mērķtiecīgā graušanā. Paralēli šai mērķtiecīgi veidotajai kongresa jaukšanai savu lomu spēlēja arī visprastākā politiskā konkurence starp personībām un starp atsevišķiem politiskiem strāvjiem, kas bija Tautas frontē kā jau lielā jumta organizācijā. Ja kongress būtu sašķēlies, tad šīs dezinformācijas un manipulāciju rezultātā mēs nebūtu izgājuši vienoti uz vēlēšanām.

Nākamais etaps, kas arī, manuprāt, Tautas frontes darbībā ir apbrīnas vērts, ir vienotā vēlēšanu saraksta izveidošana. Tas bija sarežģītu sarunu rezultāts, kuru izdevās sasniegt, neskatoties uz dažnedažādām intrigām un lielo dezinformācijas daudzumu. Jo cilvēkiem raksturi ir dažādi un ir ļoti viegli cilvēkus satracināt, bet pēc tam ir grūti atgriezties pie stabila stāvokļa. Tomēr beigu beigās no LTF vienotā saraksta ievēlēja nepieciešamo 2/3 deputātu skaitu, kas bija nepieciešams, lai pieņemtu Neatkarības deklarāciju.

Baltijas ceļš bija viens posms. Kad Jūs uz to atskatījāties, vai bija gandarījuma sajūta?

Tūlīt pēc tam isti nebija īpašas sajūtas, jo jau nākamie darbi bija pie horizonta. Bet istā mēroga sajūta man radās vēlāk, kad Latvijā svinēja Baltijas ceļa 10 gadu jubileju. Tad jau es daudz analītiskāk spēju uz to paskatīties, jo biju uzrakstījusi vairāk nekā pusi no savas topošās atmiņu grāmatas par LTF, arī nodaļu par Baltijas ceļa organizēšanu. Grāmatā biju izvēlējusies detalizētu, hronoloģisku stāstījumu, ko papildināju ar datumiem, jo toreiz viss tik strauji mainījās, ka bija viegli apjukt notikumu secībā. Rakstot man bija skaidrs Baltijas ceļa mērogs Eiropā un pasaulē. Dziesmotā revolūcija un Baltijas ceļš ir ārzemnieku zināšanu minimums par Baltijas valstīm, par to esmu daudzkārt pārliecinājusies.

Vasarā, kad svinējām Baltijas ceļa 30 gadus, vēsturiskā nozīmīguma mērogam, manuprāt, pievienojās kaut kas mitoloģisks, arī pacilājoši jūsmīgs. Es biju tik ļoti savijņota šī gada 23. augusta svinību laikā kā nekad agrāk. Manī bija neticama laimes un izredzētības sajūta, ka liktenis man bija devis iespēja strādāt šim milzīgajam notikumam. Reizēm sevi brīnos, kā dzīve man, Sibīrijas nebrīvē dzimušai, bez tiesībām atstāt pat sādžu, ir devusi tādu augstas laimes brīžu vairākkārt – Latvijas tautas frontes dibināšana, Baltijas ceļš, neatkarības atgūšana un visbeidzot – mans paraksts uz Latvijas līguma par pievienošanos Eiropas Savienībai. Es patiesi esmu izredzēta un pateicīga.

Visu sarunu ar Sandru Kalnieti lasiet www.latviesi.be

Šī gada maijā mums visiem bija iespēja piedalīties Eiropas Parlamenta (EP) vēlēšanās, turklāt pirmo reizi vēlētajiem par EP deputātiem varēja balsot iecirknī tepat Briselē, un Beļģijas latvieši to darīja gana aktīvi. Tāpat kā iepriekšējās – 2014. gada Eiropas vēlēšanās – no Latvijas tika ievēlēti 8 Eiropas Parlamenta deputāti. Vēlamies iepazīstināt lasītājus ar katru no viņiem tuvāk. Šoreiz lasiet interviju ar Robertu Zīli, EP deputātu, kurš no Latvijas deputātiem ir visilgāk strādājis Eiropas Parlamentā. Savukārt nākamajos avīzes numuros esam iecerējuši uzrunāt arī pārējos deputātus.

Īsumā par Eiropu šodien un rīt

Kārlis Būmeisters intervē Robertu Zīli

- Robert, Tu esi pieredzes bagātākais Latvijas deputāts Eiropas Parlamentā bez pauzēm un tā saucamajiem "mikstajiem mandātiem". Atskatāties uz mūsu noietu ceļu Eiropas Savienībā un nākotnes horizontiem. Kontekstam liriskā veidā – šo 15 gadu laikā Krievija ir okupējusi divu valstu daļas, Eiropa Brexit ritmos sāpīgi atvadās no savas stiprākās armijas, Kivičš gaida saraksta rindā uz Saeimu un ASV draud atkal jauns impīčments. It kā gana koši. Kur šajā notikumam buķetē, tavuprāt, esam mēs?

Un vēl varētu pieminēt, ka vieni ir gatvi doties uz Marsu, kamēr citi pēc 10 gadiem paredz pasaules bojāeju. Bet ja nopietni, jāsaka, ka 2004. gadā es neatnācu uz EP kā balta lapa, man bija ministra pieredze kādās 6 valdībās, un toreiz biju valdības pārstāvis konventā, kura sēdes norisinājās jau EP. Tā kā to situāciju un likumdošanas principus es jutu, lai arī nianses, protams, grāmatas lasot, neiemācīšies, tur jāveidojas pieredzei.

- Bet kā Tevis minētie ES principi ir izmainījušies šo gadu laikā?

Šajos gados ir bijušas gan izmaiņas, gan kļūdas, kuras Eiropa ir pieļāvusi pati, gan arī globālas norises, kurās esam tikuši ierauti, patiek mums tas vai nē. Tramps, tirdzniecības kari, ģeopolitiskas nodevības kurdu jautājumā. Ko tas nozīmē mums? Ir līderi, kas grib sasaitīt šo visu ar tādās kā jautājuma zīmes pielikšanu pie NATO nākotnes. Un tas nav labi. Vēl Eiropas principus un to maiņu varam pārbaudīt ar Brexit, kas, lai arī brieda, tomēr bija un ir patiesībā britu iekšpolitikas jautājums.

- Un arī tā saucamais Eiropas nākotnes jautājums, kurš nekad nav bijis britu nākotnes redzējums Eiropā, vai ne tā?

Jā, līdz tam Eiropā bija jūtama tā saucamā "federālistu eiforija", kas nenāca tikai no Borzu un Junkera. Protams, arī imigrācijas vilnis, bet arī šis "arvien ciešākas Eiropas" modelis bija tas, kas britus no mums aizbaidīja.

- Bet vai, tavuprāt, federālistu sapņi, aizejot lielākajiem tā pretstāvjiem, tagad nepieaug?

Tie šobrīd ir pagājuši nost. Daudzās valstīs vēlētais ir izdarījis izmaiņas. Un dažu līderu gaidas par šo federalizāciju vairs nestrādā realitātē, un tas ir iemesls, kādēļ ES sadarbība ir kļuvusi sarežģītāka. Dzīves limeņa objektīvās atšķirības saglabājas, cilvēki līdz ar to brauc prom, bet ES kopbudžetu palielināt negrib. Ar vienu procentu pret, piemēram, ASV virs 20 procentu federālā budžeta Eiropas federāciju neuztaisīsi.

- Eiropas līderu virknē arī tik daudz kas izmainījies, bet vakuums jau politikā nepastāv. Vācijas potenciālajai kanclerei, britiem, itāļiem, spāņiem smaga cīņa par ietekmes saglabāšanu. Makrons arī tiek aspēlēts un pēc tam atriebjas. Jāsaka, ka Polijas jaunu sparū ieguvusi valdība ir zīmīgs izņēmums šajā buķetē, ne tā?

Makronam Vācijas vājuma dēļ ir izdevies kļūt par neformālo Eiropas līderi, bet es neuzskatu, ka tas ir labi Latvijai. Viņa svaru pierāda arī kaut vai Putina un Trampa kontakts, ar kuru viņam nav nebūt vienkāršas attiecības, bet tās ir šobrīd visnopietnākās. Arī Merkeles

ilgstošā izešana no politikas Eiropas un Latvijas kontekstā nav laba manā redzējumā. Savukārt Polijas "Likums un taisnīgums" partijas pozīcijas ir uzlabojusi tieši Eiropas Komisija ar savu neprasmiģo rīcību. Tā centās ar politisku spiedienu, it īpaši pēdējā laikā, acīmredzami ietekmēt vēlēšanu rezultātu. Taču ietekmēja to pretēji. Viņi spieda šo atsperi ciešāk, līdz pašī poļu vēlētajiem atsita atsperi atpakaļ. Un ja no šiem gadiem ir kāda filozofiska mācība, tad ir jāsaprot, ka nevar iet pāri dalībvalstu sabiedrībām ar tā sauktajām Eiropas vērtībām – tas vienkārši nenestrādā.

- Visbeidzot, kādai jābūt mūsu filozofijai, cīnoties par svarīgāko nākamajos gados – Eiropas Savienības daudzgadu budžetu?

Kā jau teicu, pirmkārt, mēs cināties par vienu procentu. Un mums saka, ka par to pašu jābūt pateicīgiem. Protams, Latvijā investīcijās un lauksaimniecībā ir un būs šī nauda svarīga. Bet jārunā arī par augošāko, proti, inovāciju un pētniecības budžetu, un te "velns" ir detaļās. Diemžēl man šķiet, ka lielākoties šī nauda nosēdīsies Rietumeiropas valstīs. Es to saucau par zināmu kohēziju Rietumeiropai. Mūsu zinātnieku brīva konkurence ar rietumiem ir tikai šķietama. Turklāt jau tā ir virkne pakalpojumu, kur mums neļauj konkurēt, kaut vai transportā, par ko vēl turpināšu cīnīties. Viņi saka – saņemiet savu vienu procentu, un mēs paliksim savos tirgos – jūs savējos. Tā jau mēs to Eiropu nekad nenoķersim. Es nesagaidu būtiski lielāku ES budžetu, bet cīnīšos, lai mūsu biznesam būtu godīgas un atvērtas robežas konkurēt Eiropas tirgos ne tikai uz papīra, bet arī realitātē. Jo tad mēs viņus arī izkonkurēsim. Ja ne Latvijas simtu pirmajā gadā, tad nākamajos.

PORTRETI

Pagājušajā gadā mēs veidojām aptauju "Latvieši Beļģijā", un tā parādīja, cik dažādi mēs esam. Turpmākajos numuros iepazīstināsim ar daudziem interesantiem latviešiem, kas dzīvo un strādā Beļģijā!

Sporta akrobātikas un profesionālās vingrošanas trenere Ilona Jarāne nāk no Rīgas, bet nu jau 15 gadu dzīvo un strādā Beļģijā, Briselē. Sporta pazinējiem Ilonas vārds nav svešs, jo viņa ieguvusi vairākus Latvijas, Eiropas un pat pasaules mēroga titulus. 1980. un 1982. gadā Ilona izcīnīja Pasaules čempiones titulu akrobātikā pāru disciplīnā. No profesionālas sportistes Ilona kļuvusi par augsta līmeņa treneri un horeogrāfi.

Ilona Jarāne

Ieva Brinkmane

Līdz ar Latvijas iestāšanos Eiropas Savienībā Ilonu uz Beļģiju uzaicināja Flāmu vingrošanas federācija, kas tobrīd meklēja labu speciālistu, kurš varētu veidot brīvo kustību horeogrāfiju Beļģijas sportistiem pasaules čempionātam. Lai gan Ilona sākotnēji atbrauca šurp tikai uz mēnesi, drīz viņas darba reputācija runāja pati par sevi un vairāki klubi piedāvāja sadarbību. Tā bija liela uzdrīkstēšanās – pārcelties uz citu valsti kopā ar diviem skolas vecuma bērniem. Tomēr šis lēmums Ilonai pavēra jaunas iespējas. Tagad, pēc vairāk nekā 15 gadiem, Ilona vēl aizvien ir Beļģijā un ar lielu prieku izstrādā horeogrāfiju dažādu valstu sportistiem dalībai Eiropas un pasaules čempionātos un olimpiskajās spēlēs.

Pašlaik Ilonas pamatdarbs ir Britu starptautiskajā skolā Briselē un meiteņu sporta vingrošanas klubā "EuropaGym". Viņas nodarbības piesaista daudzas audzēknes, kas uz klubu dodas tieši pie Ilonas, kura viņām iemācījusi īpašu mīlestību uz šo sporta veidu. "EuropaGym" klubā dažādu tautību audzēkņu vidū ir arī vairāk nekā 10 latviešu meitenes. Ilonas kolēģi smeļ, ka drīz klubu varēs dēvēt par "Latvian Gym".

Ilona ar audzēknēm runā gan franču, flāmu, gan angļu, krievu un latviešu valodā – pēc vajadzības. Tomēr Ilona nosmeļ, ka ar audzēk-

nēm vislabāk saprotas universālā – vingrošanas valodā, jo tai pamatā ir starptautiski pieņemti termini un visu pārējo var saprast bez vārdiem.

Ar sporta aerobiku un akrobātiku Ilona Jarāne sāka nodarboties jau skolas laikā, kad viņu "atrada" un uzaicināja uz vingrošanas nodarbībām, jo viņa bijusi maza auguma ar spēcīgu ķermeni. Ilona min, ka Latvijā viņai bijuši vislabākie pedagogi un tie iemācījuši gan tehniku (bijis ļoti daudz jāstrādā!), gan pēcāk arī horeogrāfijas pamatus. Sākotnēji vingrošanas nodarbības notikušas R.G. Šmēlinga projektētājā vingrošanas zālē Vingrotāju ielā 1, bet vēlāk Sporta pili.

Latvijā sporta vingrotājus atbalsta vairāku cilvēku komanda, bet Beļģijā treneriem ir jāspēj izdarīt visu – iekārtot treniņu zāli, apmācīt audzēkņus, veidot horeogrāfiju un reizēm nodrošināt pat sacensību tērpus. Tomēr Ilona vairākkārt uzsver, ka šeit, Briselē viņai ir ārkārtīgi jauki kolēģi, ar kuriem kopā esot ļoti viegli un patīkami strādāt – "visu var paveikt", nosaka Ilona. Kopā ar kolēģiem Ilona sporta klubā rīko arī speciālās sporta nometnes, un pagājušogad ar audzēknēm viesojusies arī Rīgā. Ilonai patīk savs darbs un dzīve Beļģijā, mainīt gribētos tikai sarežģīto nodokļu sistēmu.

Ārpus darba Ilonas hobijs ir ceļošana, un, dzīvojot Beļģijā, tas ir vienkārši, jo ģeogrāfiskais novietojums ir ļoti izdevīgs. Viņai patīk plānot ģimenes ceļojumus pašai. Kopā ar bērniem un vīru Andri Ločmeli, kādreizējo pasaules čempionu riteņbraukšanā, viņi apbraukājuši vai visu Eiropu un devušies arī tālākos ceļojumos – uz Maroku, ASV u.c. Beļģijā Ilonai ļoti patīk Ardēnu reģions un Spa pilsēta. Tur gaiss esot tīrs, daba pasakaina un ūdens kvalitāte tik augsta, ka to var pat pildīt pudelēs – minerālūdens tek no krāna.

Uz Rīgu Ilona dodas apmēram 2-3 reizes gadā, lai apciemotu to ģimenes daļu, kas dzīvo tur. Viens no dēliem atgriezies uz dzīvi Latvijā. Īpaši pietrūkstot mazbērnu, tos gribētos satikt biežāk. Varbūt tas būs iespējams pensijā, un Ilona apsver iespēju to darīt pēc pāris gadiem. Bet uz jautājumu, vai tiešām viņa tā varētu pavisam mest pie malas sporta aerobiku, Ilona ar smaidu teic, ka, protams, gribētos vēl darboties, lai arī ne tik aktīvi, pārliecinoties, ka pietiek laiks arī sev un ģimenei.

Ilonai ir vēl daudz, ko mācīt savām audzēknēm, un galvenais ir sporta akrobātikas un vingrošanas mīlestība. Tā palīdz saprasties bez vārdiem un staro Ilonas acīs un katrā kustībā.

PORTRETI

Artis Beļģijā dzīvo jau 6 gadus un šo gadu laikā ir gājis dažādi, bet Artis vienmēr ir mērķtiecīgi gājis uz priekšu – iemācījies flāmu un pašlaik apgūst arī franču valodu, šeit studējis universitātē, bijis brīvprātīgais vietējā kultūras centrā, strādājis dažādās darba vietās gan studiju laikā, gan arī pēc tam. Pašlaik Artis strādā lielā loģistikas uzņēmumā Briselē un ar prieku apgūst visu šim darbam nepieciešamo.

Uz Beļģiju Artis pārcēlās pēc Erasmus programmas studijām Nīderlandē, kur studiju laikā satika savu partneri no Beļģijas. Pēc Erasmus programmas Artis gan atgriezās Latvijā, lai pabeigtu bakalaura studijas Pedagoģijas fakultātē, Kulturoloģijas un mākslas vēstures skolotāja specialitātē. Pēc diploma saņemšanas Artis pārcēlās uz dzīvi Beļģijā un dzīve šeit iesākās ar darba meklēšanu. Iesākumā likās, ka tas būs vieglāk, tomēr pietrūka valodu zināšanu. Tāpēc Artis sāka apgūt flāmu valodu. Cītīgi studējot šo valodu katru sestdienu divu gadu garumā, Artis iemācījās brīvi komunicēt un strādāt šai valodā. Arī pašlaik Arta darba pamatvaloda ir flāmu.

Lēvenes universitātē Artis ieguva maģistra grādu Mākslas un kultūras teorijas zinātnē. Lai arī studējis pedagoģiju un kulturoloģiju, Artis savā profesijā nav strādājis, jo, kā viņš min, šeit grūti atrast skolu, kur tiktu pasniegta mākslas vēsture un kulturoloģija. Pēc studijām Artis pieteicās praksei Eiropas Parlamentā, iztūreja konkursu un devās praksē, tomēr ne Briselē, kā vairums jauniešu, bet uz prakses vietu Rīgā.

Pēc prakses atgriezies Beļģijā, Artis turpināja meklēt darbu un likās, ka nu jau ir viss nepieciešamais – gan valodu zināšanas, gan diploms no vietējās universitātes, gan darba pieredze –, tomēr vēl aizvien neizdevās atrast labu darbu. Neskatoties uz grūtībām, viņš nepadevās. Tagad Artis strādā lielā loģistikas uzņēmumā Briselē. Sākumā bija daudz jāmācās, jo šī bija pavisam jauna un nezināma joma, bet nu Artis ir apguvis darbam nepieciešamo un strādā uzņēmumā ar prieku, jo te ir draudzīgi kolēģi un plašas izaugsmes iespējas.

Artis jau sešus gadus dzīvo Lēvenē, tur viņam ļoti patīk, jo Lēvene ir vienlaikus gan klusa un mierīga, gan tai pašā laikā vienmēr rosīga studentu pilsēta. Brīvajā laikā Artim patīk lasīt grāmatas – latviešu, angļu, flāmu un nu jau arī franču valodā. Parasti viņš iesāk lasīt vairākas grāmatas vienlaicīgi un tad, atkarībā no garastāvokļa, ņem vienu no iesāktajām grāmatām un lasa. Grāmatas Artim ir ļoti svarīgas. Viņš min, ka, pārceļoties uz Beļģiju, līdzīgi bijusi viena soma ar drēbēm un personīgajām mantām un otra – ar grāmatām. Grāmatu viņam ir vesels plaukts – daudzas kultūras un mākslas grāmatas, daiļliteratūra un viens plaukts tikai ar Haruki Murakami grāmatām vien. Artim patīk šī japāņu rakstnieka netradicionālais, pat sirreālistiskais un filozofiski emocionālais stils.

Nesen Artis sācis mācīties ģitārspēli. Savulaik Latvijā viņš mācījās mūzikas skolā – klavieres un akordeonu, tāpēc ir vieglāk pašmācības ceļā apgūt ģitārspēles pamatus.

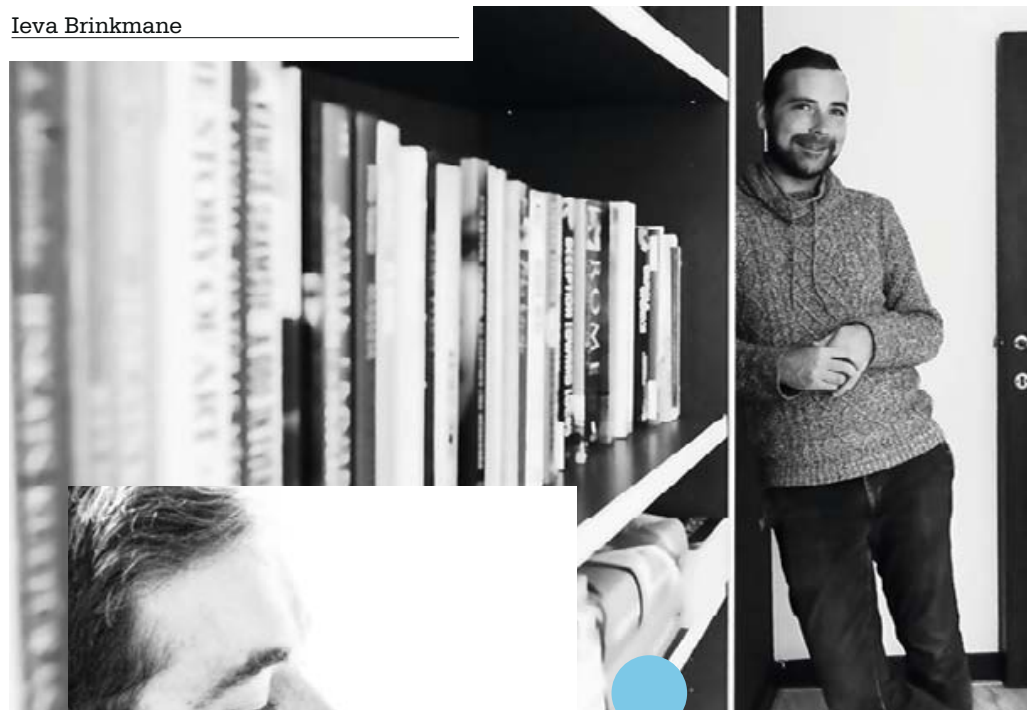
Artim patīk ceļot. Viņš ir apceļojis gandrīz visu Beļģiju, Eiropu, jo īpaši Rietumeiropu. Tagad Artis vēlas iepazīt Balkānu valstis, kuras devās jau šoruden.

Runājot par tradīcijām, Artim ļoti pietrūkst latviešu Ziemsvētku tradīciju un kopā būšanas ar ģimeni. Tāpēc šogad viņš jau savlaicīgi ielānojis Ziemsvētku laiku pavadīt Latvijā ar mīļajiem.

Kā raksta viens no Arta mīļākajiem rakstniekiem Haruki Murakami: "tiekot cauri vētrai, tu vairs nebūsi tas pats cilvēks, kas devās tajā iekšā. Tāda ir vētras būtība...." Tā vien šķiet, ka Artis ir ticis cauri vētrai un pašlaik ir jauna dzīves posma sākumā.

Artis Trops

Ieva Brinkmane

Plašāku informāciju
skatieties www.latviesi.be,
sadaļā "Latvieši Beļģijā".

Filma "Oļegs" —

slēptās Beļģijas portrets

Filma ir patiesos notikumos balstīts stāsts par Latvijas krievvalodīgo nepilsoni, kurš, labākas dzīves meklējumos un kredītu nastas spiests, dodas viesstrādnieka gaitās uz Beļģiju. Taču pazaudējot darbu gaļas kombinātā, viņa dzīvi arvien vairāk sāk kontrolēt kāds poļu noziedznieks.

Filma "Oļegs" ir guvusi plašu rezonansi latviešu kinematogrāfijā. Pirmizrāde filmai bija Kannu kinofestivāla "Directors' Fortnight" programmā, savukārt Briseles Starptautiskajā filmu festivālā tā tika atzīta par labāko beļģu filmu.

Filmas režisors **Juris Kursietis** piekrita īsai Skype intervijai ar BLZ, lai pastāstītu par filmu un savu filmēšanas pieredzi Beļģijā.

Andris Skrastiņš

Kāpēc šāds filmas temats un kāpēc tika izvēlēta tieši Beļģija?

2013. gada sākumā man pazīstams žurnālists Kaspars Odiņš atsūtīja savu rakstu, kura pamatā bija intervija ar puisi, pēc profesijas miesnieku jeb atkaulotāju, kurš bija aizbraucis strādāt uz Beļģiju un nonācis neapskaužamā stāvoklī. Izlasīju arī pilno interviju, jo raksts ieinteresēja, kā arī pieskarās vairākām problēmām – aizbraucējiem, modernai verdzībai un nepilsoņiem. Tajā bija arī par individuālo motivāciju mainīt notikumu gaitu. Faktiski filma balstās uz šiem galvenajiem elementiem: nepilsonis, nespēja izveidot ģimeni, vecmāmiņa, finanšu problēmas u.tml., bija viegli iztēloties to vidi.

Beļģija tiešām nav pirmā valsts, kura ienāk prātā, domājot par modernās verdzības tēmu. Parasti mēs iedomājamies Angliju, Īriju. Beļģija vairāk saistās ar internacionālismu, starptautiskajām organizācijām. Intervijas dzīves stāsta iespaidā, 2015. gadā devāties izpētes braucienā uz Ģenti, kura ir viena no lielajām gaļas industrijas metropolēm. Iepriekš Beļģijā nebiju bijis. Pirms brauciena sociālajos kontos neveiksmīgi mēģināju atrast kādus Beļģijas fermās un rūpnīcās strādājošus latviešus. Vairums teica, ka jābrauc uz Īriju vai Angliju, ka iebraucēji Beļģijā strādā Eiropas institūcijās. Tīri nejauši, apskatot iespējamās filmēšanas vietas, kādā gaļas fabrikā sastapām duci strādnieku no Latvijas, tad vēl citu 10 sieviešu brigādi atkaulošanas darbos. Tādā veidā pārliecinājāmies, ka tā ir reāla lieta.

Faktiski, tas ir tāds apslēpts slānis. Šie cilvēki paši nemēģina īpaši socializēties, piemēram, viņi neiet uz LBB pasākumu 18. novembrī vai arī svinēt Jāņus, jo justos tur neērti.

Sastaptie strādnieki nealkst eksponētus un sākotnēji nebija īpaši runīgi. Tikai iesaistot sarunās ārpus darba, kautrīgi, vārds pa vārdam veidojās šie stāsti. Pamatā viņi brauc, lai "rukātu". Galvenā motivācija ir nauda, lai tiktu valā no finansiālām grūtībām un parādiem mājās. Viņi strādā intensīvi, maz atpūšas, cenšas ātrāk nopelnīt, skaitot atlikušās dienas, un tad atpakaļ uz mājām. Daudziem mājās palikušas ģimenes: sievas un bērni. Vienam no viņiem bija trīs mēnešus veca meita, piedzimusi sievai, ar kuru nebija ticies jau 6 mēnešus. Šie cilvēki daudz upurē personīgajā dzīvē. Latvijā,

strādājot līdzīgu darbu, var nopelnīt 500 EUR, bet Beļģijā - 2.500 EUR. Tā ir ļoti liela atšķirība. Ja varētu līdzīgi nopelnīt Latvijā, vairums noteikti paliktu mājās.

Kā Jūs nonācāt līdz Beļģijas producentu atbalstam?

Filma ir starptautiska. Tajā skan latviešu, krievu, angļu, poļu, flāmu un franču valodas. Filmēšanas praksē kopdarbi šodien ir plaši izplatīti. Tāda ir darba specifika. Mums uzticējās "Jota productions", kuri specializējas tieši mākslas kino. Filmēšana Beļģijā izmaksā reizes trīs vai pat četras dārgāk nekā Latvijā, un attiecīgi ir nepieciešams daudz lielāks finansējums nekā mūsu ierobežotās iespējas. Mums īpaši jāpateicas Valonijas filmu fonda atbalstam. Uz šī fonda finansējumu ir liela konkurence, jo tas finansē tikai divus projektus gadā. Nebija viegli. Domāju, ka palīdzēja izvēlētais temats. Tas, ka šeit Briseles ielās notiek kas tāds, savā ziņā, viņiem bija kā auksta duša.

Beļģija ir slavēta ar savu birokrātiju, vai viegli bija saņemt nepieciešamās atļaujas un vai paši beļģi bija atsaucīgi?

Filmas pamatdarbība notiek Beļģijā, tikai daži iekšējais skati ir filmēti Latvijā. Birokrātijas ziņā neizjutām īpašas problēmas. Filmēšana Beļģijā nav nekas neierasts, un ir izveidota visa nepieciešamā atbalsta infrastruktūra, konsultanti u.tml. Mazas problēmas bija ar katedrāli Ģentē, kas gan nav valsts vai pašvaldības iestāde. Filmā Ģentes katedrālei un tās gleznojumiem biju paredzējis īpaši svarīgu lomu galvenā varoņa garīgajā dzīvē. Tomēr baznīcnieki sākotnēji tur filmēt neļāva. Nācās iet garus aplinkus ceļus, lai panāktu iecerēto. Caur paziņām izdevās sameklēt kādu restauratoru, kurš bija strādājis katedrālē. Viņa aizbildniecībai izrādījās liels svars.

Filmēšanas process Beļģijā bija sadalīts. Februārī notika filmēšanas vietu meklēšana un apstiprināšana, bet pati filmēšana ilga trīs nedēļas martā. Dzīvojam pārsvarā Briselē un tās apkārtnē, pāris dienas ap Ģenti. Filmēšanas process ir smags darbs, ar garām, intensīvā emocionālā un garīgā piepūlē pavadītām stundām daudz nedēļu garumā. Finansējuma dēļ filmēšanas dienu skaits bija ierobežots. Nācās strādāt ļoti intensīvi. Faktiski, nekam citam īpaši neatlika laika. Cik nu iznāca pavērot, Brisele likās "forša". Man patīk franču kultūra, kulinārija un mazo pārtikas tirziņu šarms. Likās neierasti, ka pēc filmēšanas maiņās, mobilajā virtuvē pieejams arī alus. Bet pēc 10 stundu intensīvas darbadienas, kādu alu izdzert nav nemaz tik slikti.

Jāsaka, ka kopumā beļģi bija ļoti atsaucīgi un kontakti veidojās pozitīvi. Jau sākotnējā izpētes laikā viesojoties gaļas kombinātā, izveidojās ilgāka saruna ar kombināta īpašniekiem un vadību. Lai arī mēs trāpījām jūtīgā, zirgu gaļas skandāla laikā, viņi bija atklāti un atvērti. Viņi stāstīja, ka Ziemeļeiropiešu (es

lietoju Ziemeļeiropieši, jo Baltija ir Ziemeļeiropas daļa) darbinieki ir pieprasīti un uzticami, un atbilstoši augstu vērtēti. Neformālā viesstrādnieku hierarhijā baltieši tiek vērtēti kā centīgākie, tad poļi, rumāņi un bulgāri. Pati filmēšana gan vēlāk notika gaļas kombinātā Lietuvā. Bija arī daudz citu pozitīvu piemēru. Filmas scenārijs paredzēja saules kolektoru uzstādīšanu. Biju noskatījies uzņemšanai vienu māju, kurai šāds kolektors jau bija. Nez vai es pats būtu ļāvis nespeciālistiem savā mājā filmēšanas vajadzībām ņemt nost kolektoru un vēlāk likt atkal klāt.

Ļoti atsaucīgi bija arī dažādi vietējie statisti un konsultanti. Piemēram, policistu lomās filmējās īsti policisti, arī epizodē ar policijas speciālo vienību darbojās profesionāļi ar īstu ekipējumu. Šķiet viņiem pašiem tas patika, un viņi filmēšanās procesu izbaudīja.

Recenzijās tiek īpaši uzteikts aktieru profesionālais darbs, gan galvenās lomas tēlotājs lietuviešu aktieris Valentīns Novopolskis, gan arī pārliecinošais poļu aktieris Dāvids Ogrodņiks.

Galvenajai Oļega lomai bija nepieciešams krievvalodīgs aktieris. Pašā Latvijā ir maz šādu aktieru, un tie mums īsti nederēja. Nācās meklēt kaimiņvalstīs ar atlases aģentūru palīdzību, pēc tēla apraksta. Atlases process ieilga, līdz brīdim kad ieraudzīju lietuviešu aktiera Valentīna (Novopolska) uzfilmēto tēlu. Bez aktiermākslas ir vēl svarīgi, lai ekrānā būtu jūtama zināma klātesamība, lai skatītājam interesētu, kā varonim sokas un gribētos just tam līdzī. Vēlāka tikšanās Rīgā tikai apstiprināja šo izvēli.

Veidojot galveno antagonistu-varmākas tēlu, negribēju radīt klišejisku muskuļotu bandītu ar skūtu galvu, bet gan veidot to daudzšķautnainu. Filmas scenārijs tapa trīs gadu garumā. Pētījām varmāku un upuru attiecību modeļus un rūpīgi veidojām personāžu psiholoģiskos portretus. Personāžu dzīvību veidojoties mazliet citādi, tie pat varētu nonākt pretējās lomās. No pašiem pirmsākumiem biju iecerējis šo lomu vienam no Polijas savas paaudzes labākajiem aktieriem Dāvidam Ogrodņikam. Viņš ir ļoti populārs aktieris, kurš ir filmējis oskarotajā "IDA" un citās starptautiski atzītās filmās. Man par gandarijumu, viņš par šo lomu "iedegās", un filmai viņa izcilais tēlojums izrādījās liels pienesums.

Gatavojoties intervijai un lasot filmas recenzijas no Taizemes un citviet: Vai filmu Latvijā uztver citādāk nekā pasaulē?

Latvijā filmu vēl tikai rādīs, tāpēc par skatītāju reakciju pagaidām neesmu pārliecināts. Pirmizrādē Francijā, kā arī vairāk nekā 30 dažādos festivālos novērotais liecina, ka filmas uztvere ir diezgan universāla. Ikdiens dzīve un problēmas kļūst līdzīgākas, līdz ar to visā pasaulē kļūst iespējams asociēties ar attēlotajām problēmām un tās izprast. Tās nav aktuālas

tikai Eiropā, bet arī Ķīnā, ASV. Globālā verdzības indeksa (Global slavery index) aplēses liecina, ka Beļģijā šobrīd ir ap 26.000 verdzības apstākļos dzīvojošo, Latvijā ap 8.000. Ņemot vērā kopējā iedzīvotāju skaita atšķirības, Latvijā šī modernā verdzība ir akūtāka. Dzenoties pēc lētākiem produktiem un pakalpojumiem no vienas puses, un uzņēmējiem tīkojot pēc arvien augstākas peļņas, mēs aizmirstam, ka tam visam bieži "apakšā" ir cilvēks. Cik mēs esam gatavi upurēt? Ikdienā par to nav ērti diskutēt.

Filma pieskarās ne tikai modernās verdzības, bet arī nepilsoņu problemātikai. Kādas ir Jūsu domas par šo jautājumu?

Francijā pat ilgi izskaidrojot, cilvēkiem nav saprotams, kas ir nepilsoņi. Viņi ir izbrīnīti par šo vēsturisko mantojumu. Latvijā mēs nepilsoņu jautājumu lielā mērā esam "paslaucījuši zem tepiku". Varbūt tikai vulgarizēti izvelkot to pirms vēlēšanām ar saukļiem "krievi nāk". Domāju, ka, atgūstot neatkarību, mums bija jārikojas gudrāk, ar valodas kursiem piesaistot tos, kuri gatavi integrēties, un mazinot sociālo nošķirtību. Latviešu valodas un kultūras nostabilizēšanai tas būtu tikai palīdzējis. Arī paši bieži sarunās nevajadzīgi pārslēdzamies uz krievu valodu. Vairākas ainas filmā esmu veidojis tā, ka varoņi runā gan krieviski, gan latviski, saprotot viens otru.

Tai pašā laikā es neesmu arī naivs ideālists. Liela daļa no nepilsoņiem grib atgriezties PSRS. Ir jocīgi visu mūžu nodzīvot Latvijā, tā arī nerunājot latviešu valodā.

Vai nebaidījāties atgrūst potenciālos skatītājus, runājot par tik skarbiem sociāliem tematiem: moderno verdzību, viesstrādniekiem, nepilsoņiem?

Asa sociālā tematika kino nav retums, piemēram, brāļu Dardēnu filmas Beļģijā, vai franču deviņdesmito gadu kino. Svarīgi, cik šādi tāsti ir kino-baudāmi, un tas ir arī primārais nosacījums atzinības iegūšanai. Gribēju skatītājiem izveidot plašas emociju amplitūdas kino piedzīvojumu. Filmā ir arī komēdijas un kriminālās intrigas elementi, tā nav tikai sociāla drāma. Ir vismaz 6 vietas, kur cilvēki zālē smejas, un vienlaikus tas ir arī trilleris, kurš notur uzmanību. Skatītāju atsauksmes, iznākot no zāles, liecina, ka tas ir lielā mērā izdevies.

Vai filma gaidāma arī Beļģijā?

Filmas pirmizrāde Latvijā mums bija spilgti notikums. Pati filma ir vairāk piemērota rudens un ziemas sezonai, jo vasarā cilvēki vairāk atpūšas un nav īsti gatavi skatīties nopietnu kino. Oktobra beigās ir paredzēta filmas izrādīšana un preses tūre Francijā. Noteikti filmu izrādīs arī Beļģijā. Beļģijas kop-producentam ir svarīgi to izplatīt, un viņi ir arī filmas kvēli atbalstītāji.

Paldies, noteikti gaidīsim filmu arī Beļģijā!

Ziemassvētku labdarības tirdziņš

Iveta Kantrima

Tuvojas Ziemassvētki, kad mēs gribam citiem darīt labu, kādu iepriecināt un paši izjust prieku. Tāpēc 2. Eiropas skola Voluvē (EEB2) katru gadu decembra pirmajā pusē rīko Ziemassvētku labdarības tirdziņu. Šogad tas notiks 7. decembrī. Starp citu, visas Briseles Eiropas skolas tādus tirdziņus nerīko.

Tirdziņa pirmais mērķis ir dot iespēju katrai valstij organizēt stendu, kur parādīt savas valsts gardumus, skaistas lietas un reizēm arī sarīkot nelielas atrakcijas. Otrais mērķis ir citiem dot iespēju to visu nopirkt, nogaršot, izbaudīt un iegādāties dāvanas.

Tomēr tirdziņa galvenais mērķis ir labdarība. Katra valsts savam stendam izvēlas projektu, ko atbalstīt savā valstī: smagi slimus bērnus, bāreņus, nabadzīgus cilvēkus utt. Arī skola izvēlas vienu labdarības projektu, ko atbalstīt Beļģijā. Līdz ar to iegūto līdzekļu sadalījums ir tāds, ka skolas projektam Beļģijā aiziet 30 % no katra stenda ienākumiem, bet stendam – mūsu gadījumā Latvijas projektam – aiziet 70 % no ienākumiem.

Tāpēc skolēnu ģimenes, skolotāji, draugi un vecāku kolēģi sanāk kopā, lai iesaistītos Latvijas stenda tapšanā. Kāds palīdz stendu noformēt, citi atnes kaut ko paštaisītu. Latvijas stendā tradicionāli darbojas gan dažādi vecāki, gan vecāko klašu skolēni. Līdz šim mūsu stendā ir pārdoti gan dažādi latviešiem raksturīgi ēdieni (pirādziņi, lašmaizītes, rasols, piparkūkas, piparkūku mikla, rupjmaize, kūkas, cepumi, medus burciņas), gan arī dažādi rokdarbi (zeķes, cimdi, linu salvetes, pašga-

tavotas rotaslietas, eglīšu rotājumi). Latviešu ēdienus nogaršot nāk gan paši latvieši, gan cittautieši, īpaši igauņu un lietuviešu draugi. Stenda rūķīši sanes arī salvetes un traukus, ko izmantot ēdiena pasniegšanai.

Tomēr atnest kaut ko uz stendu nav vienīgais, kā var palīdzēt stendam un labdarībai. Var vienkārši nākt uz šo labdarības tirdziņu un iepirkties, zinot, ka no katra pirkuma VISA nauda aiziet labdarībai. Viss ir gatavots no sirds. Nevienam ar to nepelna. Cilvēki, kas cep un gatavo kaut ko ēdamu, pretī nesaņem samaksu. Arī atnesto ražojumu pašizmaksa netiek kompensēta, jo mēs to labprātīgi ziedojam labdarībai. Mēs katrs ieguldām kaut ko – laiku, spēku, materiālus, izejvielas, mīlestību, lai kādam citam no tā būtu labāk un priecīgāk.

Mums, kas strādājam Beļģijā, zināmā mērā ir paveicies un par materiālo pusi nav jālauza galva. Citiem šajā dzīvē varbūt ir veicies mazāk, un vienmēr pasaulē būs kāds, kam vajag palīdzēt. Tāpēc mēs gribam nest gaišumu un sirsniņu citiem, arī ar Eiropas skolas labdarības tirdziņu.

Pagājušajā gadā Latvijas stends bija īpaši interesants, jo to papildināja Ziemassvētku kartīšu radošā darbnīca un Porziņģa basketbola spēle, ko organizēja mazāko klašu skolēni ar vecākiem un kas piesaistīja daudz interesentu. Iepriekšējo gadu latviešu organizatori stāsta, ka parasti viens stends šajā labdarības dienā iekasē vidēji 600–700 EUR. 2018. gads izvērtās īpaši dāns, jo visi Latvijas

stendi kopā saņēma ziedojumos 822,45 EUR.

Pirms trim gadiem Latvijas stends ienākumus nodeva SOS bērnu ciematam Latvijā. Šogad, tāpat kā pagājšgad, Latvijas stenda organizatori ir nolēmuši visu iegūto naudu ziedot labdarības biedrībai "Palīdzēsim viens otram", kas palīdz dažādās grūtībās nonākušiem cilvēkiem, īpaši daudz bērnu ģimenēm: www.viensotram.lv

Pirmie palīgi jau ir pieteikušies – šogad ar pašu glazētām piparkūkām šajā Labdarības tirdziņā piedalīsies Latviešu sestdienas skolas bērni. Gaidīsim daudz skaisto piparkūku pircēju!

Ja arī Tu vēlies šogad iesaistīties labdarības komandā, raksti uz latviesu.vecakiEEB2@gmail.com vai sazinies ar Ivetu Kantrimu personīgi.

KĀ VARAT PALĪDZĒT TIRDZIŅAM?

- palīdzēt iekārtot stendu (piektdienas vakarpusē),
- piedāvāt spēcīgas rokas, kas stundu pirms tirdziņa sākuma varētu Ivetai palīdzēt no māšinas aiznest visu vajadzīgo uz tirdziņa vietu,
- nākt iepirkties un aicināt citus,
- atnest kaut ko paštaisītu, ko varam pārdot,
- atnest sulu vai minerālūdeni pārdošanai,
- atnest papīra glāzes vai salvetes,
- atnest koka/plastmasas dakšas un karotes.

Brīvprātīgais darbs prasa papildu laiku un arī patiesu vēlmi iesaistīties. Ja Eiropas skolas skolotājas aicina vecākus palīdzēt organizēt kādu pasākumu, tad nemaz tik daudz vecāku nepiesakās. Tomēr ir vecāki, kas nekad neatteiks un palīdzēs. Viena no viņiem ir **Dace Ulmane**, pēc profesijas vizuālās mākslas un darbmācības skolotāja, kas ar idejām un darbiem rosīgi palīdzēs vienmēr: gan sarūpēs kādu kārumu valsts svētku galdam, gan noformēs Ziemassvētku tirdziņa stendu, gan vienkārši tāpat, neviena neaicināta, uzdāvinās Ziemassvētku eglīti latviešu klases dekorēšanai. Palīdzēt kaut ko izdarīt, tas Dacei ir pašsaprotami, un viņa citādi nemaz neprot.

Dace pati saka: „Ar brīvprātīgo darbu ir tā, ka, arī to darot, mēs katrs ceram kaut ko iegūt. Darbojoties Eiropas skolas Ziemassvētku tirdziņā, šajos gados es esmu ieguvusi iepazīšanos ar lieliskiem, ideju bagātiem, sirsnīgiem, izdarīgiem un atsaucīgiem cilvēkiem. Un tas nu nekādā gadījumā nav maz! Tādēļ arī šogad aicinu komandā! „Lai lielais darbs uz priekšu tiek, ir katram „roka jāpieliek!“ Katrs izdara nedaudz, bet kopā sanāk! Un tad mūsu kopējais darbs atnes atvieglotumu kādam, kam tas ir tiešām vajadzīgs! Arī tas priecē. Un kur vēl lepnums, ka mēs spējam reklamēt savu valsti tikpat labi kā lielās Eiropas valstīs.”

PALDIES

visiem, kas iepriekšējos gados ir palīdzējuši organizēt Eiropas Skolas ziemassvētku tirdziņu un ar lieliem un maziem darbiņiem veidojuši

Latvijas stendu krāšņu un bagātu:

**Edītei Krūzei, Kramiņu ģimenei,
Solanžai Karlauskis, Ilzei Zilgalvei,
Gundai Tirs, Laurai Gailītei-Bērziņai,
Vinetai Jansonei, Sanitai Karālei,
Dacei Ulmanei, Rutai Poikānei,
Sanitai Ozoliņai, Jolantai Stiprajai!!**

Arī avīze “Beļģijas latviešu ziņas” top pateicoties daudziem aizrautīgiem latviešiem, kas savā brīvajā laikā labprāt iesaka dažādas idejas, uzraksta kādu rakstu, konsultē valodas jautājumos vai fotografē.

PALDIES šī numura tapšanā:

Irēnai Araminai, Mārim Bērziņam, Laurai Bērziņai, Violetai Birziecei, Ievai Brinkmanei, Kārlim Būmeisteram, Inetai Carai, Ligai Driķei, Ilzei Goldšteina-Yseboot (www.ilzegoldsteina.com), Dainai Grasei, Agijai Jansonei, Ilonai Jarānei, Rolandam Kalējam, Sandrai Kalnietei, Dacei Kalniņai, Ivetai Kantrimai, Sanitai Karālei, Jānim Krastiņam, Sanitai Krūmiņai, Gintaram Marijauskas, Ligai Ozolai, Vivianai Ozolai, Gitai Pāvilai, Signei Raikstiņai-Alvarez, Kristīnei Rigertei, Martai Rībelei, Laumai Rodei, Dacei Rubenei, Agnim Saukam, Olgai Savenko, Kristīnei Skujai, Andrim Skrastiņam, Ingridai Sniedzei, Jolantai Stiprajai, Gundai Tīrei, Toomasam Tiram, Artim Tropam, Dacei Ulmanei, Helēnai Veitai, Zanei Verdiņai, Gunai Zaķei-Baltajai, Norai Zeibotei, Ilzei Zilgalvei, Robertam Zilem!

Ja arī tev ir kāda ideja vai tu gribi ko uzrakstīt vai fotografēt, sazinies ar mums: belgijas.avize@gmail.com

Labais vairo labo!

Biedrība “Palīdzēsim viens otram” ir sabiedriskā labuma organizācija, kas no nelielas Facebook grupas, kuras dalībniekus saistīja vēlme palīdzēt dažādās grūtībās nonākušiem cilvēkiem, tās vadītāja Edija Pipara vadībā dažu gadu laikā ir izaugusi par nozīmīgu labdarības organizāciju ar reģionālajām nodaļām Latvijas reģionos.

“Palīdzēsim viens otram” Facebook grupa ir galvenā platforma, kurā tiek izvietoti “palīgā saucieni”, sniegta informācija gan ziedotājiem, gan palīdzības sniedzējiem. Atbildot uz Facebook grupā ievietotajiem “palīgā saucieniem”, grupas biedri un biedrības brīvprātīgie koordinatori operatīvi organizē gan palīdzības saņēmējiem nepieciešamo palīdzību, gan nodrošina tās nogādi tiem, kam tā ir nepieciešama.

Rolands Kalējs

Jaunie latviešu skolēni par savām pārdomām, ierodoties mācīties Briselē.

Skolēni, kuri tika intervēti: Edgars Strautiņš, Agneta Devita

Mēs katrs esam gājuši cauri pārmaiņām ikdienas dzīvē, taču doma par pārcelšanos teju 1500 kilometrus projām, pametot bijušo dzīvesvietu, latviešu valodu, kā arī draugus un paziņas, var šķist diezgan biedējoša. Bijušajiem Latvijas skolēniem Agnetai un Edgaram, kuri šobrīd mācās Briseles 2. Eiropas skolā, ir nācies piedzīvot šīs smagās pārmaiņas, kuru gaitā abi ir nonākuši pie interesantiem secinājumiem gan par latviešu izglītības sistēmu, gan par abu sabiedrību atšķirībām. Lai gan es, Rolands Kalējs, Briselē dzīvoju jau gadu, taču varu atzīt, ka integrēšanās neiepatīta komūnā, kurā pastāv neskaitāmas atšķirības, ir laikietilpīgs process. Vai ir kas tāds, ko Latvija varētu ņemt par piemēru no šīs skolas, vai arī gluži otrādi – Eiropai būtu jāmācās no mums, latviešiem?

Jāpiebilst, ka abi pusaudži nāk no dažādiem Latvijas nostūriem, Edgars savu dzīvi ir pavadījis Rīgā, bet Agneta nedaudz mazāk urbānā vietā – Ādažos. Jauniepatīto skolu un sabiedrību jaunieši raksturo kā daudz atvērtāku un izpalīdzīgāku. Tas, manuprāt, izteikti izpaužas ar sasveicināšanos un saviesīgajām sarunām starp jauniešiem un pasniedzējiem skolas gaitēnos. Milzīgā skola ar krietno skolēnu skaitu var šķist mulsināša. Tajā ir grūti orientēties, taču, ja vērsas pēc palīdzības, to var ātri saņemt. Skolu unikālu padara daudzās kultūras un valodas, kurās tiek runāts, bet ikdienas komunikēšanai angļu valoda ir pietiekami laba. Katru mācību gadu skolēni, kuri kandidē uz skolēnu pārstāvja amatu, piedāvā savas inovatīvās idejas skolas uzlabošanai, kuras, pēc manām domām, ir

neatņemama skolas sastāvdaļa, lai nodrošinātu labāku mācību gaisotni. Edgars ir novērojis, ka bērni Briseles Eiropas skolā ir vairāk motivēti mācīties un sevi attīstīt, taču Latvijā tas viss vairāk notiek piespiedu kārtā. Agneta uzskata, ka Latvijas skolas bija daudz striktākas ar dažādiem noteikumiem, kurus bērni galvenokārt ievēro, taču jaunajā skolā skolēni nav tik organizēti, kas, piemēram, ir pamatnāms, tiem neierodoties uz stundām laikā. Iespaidīgi, ka latviešu skolās nācās vairākkārt gadā pulcēties uz saliedējošiem pasākumiem, kur tiek dotas uzrunas, tiek dziedāta himna un nereti izstājas kori, deju kolektīvi, taču Eiropas skolas pasākumi nav ar tik patriotisku noskaņu. Tie ir daudz retāki un ar informatīvu un izglītojošu mērķi. Dažādi pienākumi skolēnu vidū kā dežurēšana gaitēnos, klases telpas tīrīšana arī nebija retums Latvijas skolās.

Lekciju stila stundas ir iepatikušās Edgaram. Viņš arī novērtē atsaucīgo skolotāju attieksmi, pie kuras nebija pieradis Latvijā. Vadoties pēc savas personīgās pieredzes, es viņam piekritu, jo latviešu skolotāji neveda iespēju uzdot jautājumus, ja mācību viela netika saprasta. Akcents pašreizējā skolā, viņaprāt, tiek likts uz skolēna kreativitāti un kritisko domāšanu, nevis spēju atcerēties tekstu. To pusaudzis izskaidro ar mazo bērnu skaitu katrā klasē, kas ļauj pasniedzējam iesaistīties individuālā dialogā ar katru stundu apmeklētāju. Mazās algas arī ir viens no izskaidrojošajiem iemesliem, kāpēc Latvijas skolotājiem nav motivācijas pasniegt kvalitatīvas nodarbības. No vienas puses, plašais priekšmetu skaits, kas ir ierasta norma Latvijas izglītības sistēmā,

Agnetai šķiet pievilcīgs, jo tas ļauj iespēju katram skolniekam iepazīt, ko katrs no tiem piedāvā. No otras puses, iespēja specializēties Eiropas skolā, izvēloties priekšmetus atbilstoši savām interesēm, arī ir vilinoša. Iespēja mācīties priekšmetus konkrēti pēc nākotnes iecerēm jau pamatskolā būtu labs kompromiss, pēc viņu domām.

Izvērtējot abas skolas, abi pusaudži tomēr dod priekšroku Eiropas skolai. Edgars šajā gadījumā priekšroku tai deva, jo Eiropas skolas pabeigšanas diploms ir daudz vērtīgāks, dodoties mācību gaitās nākotnē. Viņš vēlas iestāties labā universitātē un studēt juridici. Tas viņam bija Latvijas pamešanas iemesls. Kaut arī mana pragmatiskā puse mani motivē pievienoties Edgara viedoklim un turpināt studijas ārvalstīs, es sevi jūtu pienākumu atstāt Latviju labākā stāvoklī, nekā es tajā piedzimu, kas nozīmētu tur mācīties un sākt uzņēmējdarbību, kas ir mani saistoša nozare.

Lai gan kritizēt Latvijas izglītības sistēmu var ilgi un dikti, cilvēkiem ir tendence meklēt zelta bedri kaut kur citur, pašiem neapzinoties, ka tādā jau sēž. Neapšaubāmi, skolām Latvijā ir dažādi trūkumi, par kuriem pastāstīja bijušie skolēni, taču tos var labot. Tādai būtu jābūt latviešu sabiedrības prioritātei, jo, kā teicis pašreizējais Latvijas prezidents: "Skola veido Tavu "Es" šajā pasaulē. Kad izaugsi, Tu veidosi Latviju. Tava mīlestība pret Latviju ir Tava valstsgriba. Sekmīgā Latvijā Tu un valsts esat viens vesels."

Esat laipni aicināti apmeklēt

ES Padomes Personāla bibliotēku!

Ingrīda Sniedze

Vai tūlumā no Latvijas nav gadījies sailgoties pēc labas grāmatas dzimtajā valodā? Varbūt vēlaties izlasīt kādu jaunāko romānu, kam atvaļinājuma brīžos nav iznācis laiks? Vai rudenīgi ļauties dzejai un klasikai, atgriežoties pie iemīļotiem autoriem? Vai varbūt lasītprīkā dalīties ar bērniem, kam latviskus grāmatu vāciņus Briseles grāmatnīcās neieraudzīt?

Ja tā, tad esat laipni aicināti apmeklēt **ES Padomes Personāla bibliotēku**, kur ir plašs (vairāk nekā 800 nosaukumu) gan tulkotās un oriģinālliteratūras, gan arī bērnu grāmatu klāsts latviešu valodā. Krājumi tiek regulāri papildināti un atsvaidzināti.

Bibliotēku var izmantot jebkurš ES iestāžu caurlaides īpašnieks, arī dalībvalstu delegāti. Visērtākā ieeja ir no rue Froissart puses, pēc tam jāseko norādēm Staff Library (JL 02 GM 25).

Darba laiks:

Pirmdien, otrdien, ceturtdien, piektdien: 12.30 - 16.00. Trešdien: slēgts

Kontaktinformācija:

staff.library@consilium.europa.eu
T. +32 22 81-7483

Turklāt – ja mājās, pārlūkojot savus plauktus, atrodāt grāmatas, kuras pašiem vairs nav vajadzīgas, esat sirsnīgi rosināti tās laist apriņē, nododot bibliotēkā, kur tad tiks izņemts par iekļaušanu kolekcijā vai izlikšanu brīvai apmaiņai/lietošanai.

Un vēl – ar kataloga Eureka palīdzību var izmantot dažādas iespējas piekļūt pārējo Padomes bibliotēku, kā arī citu iestāžu resursiem – grāmatām, žurnāliem, e-tekstiem utt.

Kā sacījis Bredberijs romānā «451 grāds pēc Fārenheita», «grāmatas ir tikai viena no tvertnēm, kur glabājam to, ko baidāmies aizmirst».

LAI
IZDODAS
SATVERT ĪSTO
GRĀMATU!

**BALTIC
DESIGN
STORIES**

Priecīga ziņa visiem ilgtspējīgas modes un dabai draudzīga dizaina cienītājiem! Briselē tiek dibināta bezpeļņas nevalstiska organizācija - asociācija "Baltijas dizaina stāsti", kuras mērķis ir popularizēt un atbalstīt Baltijas dizainerus Beļģijā. Asociācija apkopos unikālus un neatkārtojamus dizaina stāstus, kas vietrāpīgāk raksturo Baltijas valstu reģionu.

Asociācijas un POP UP veikala atklāšana notiks jau pavisam drīz – decembra otrajā pusē! Gaidīsim jūs divās decembra nedēļās nogalēs šarmantajā un vēsturiskajā Maroles rajonā Briselē, kur prezentēsim 21 latviešu, lietuviešu un igauņu dizaineru veikumu.

Gan to, kā radās doma par Asociācijas izveidi, kas svarīgs pašam stāstu teicējam, kā arī visas detaļas par POP UP pasākumu decembrī, uzzināsiet sekojot līdzī:

www.balticdesignstories.eu
fb.me/balticdesignstories

<https://www.instagram.com/balticdesignstories/>

Beļģijas latviešu bibliotēka

Jau vairākus gadus Latvijas pastāvīgajā pārstāvniecībā Eiropas Savienībā apmeklētājiem ir pieejama **bibliotēka**, kurā grāmatas nākušas no dažādiem ziedotājiem. Vienu daļu grāmatu dāvināja Latvijas vēstniecība Beļģijas Karalistē, vienu daļu ir ziedojuši Beļģijas latvieši, dažas ir parakstījuši un ielikuši plauktā paši grāmatu autori. Lielu daļu veido grāmatas, ko bibliotēkai novēlējis Francijas latvietis Juris Staune. Bibliotēkas plaukti joprojām tiek papildināti ar jaunām latviešu grāmatām gan pieaugušajiem, gan bērniem.

Bibliotēka darbojas, pateicoties brīvprātīgajiem, kuri veikuši apjomīgu darbu ar grāmatu datu bāzes izveidošanu. Bibliotēka cieši sadarbojas ar Cēsu bibliotēku Latvijā, un tādejādi arī Beļģijas lasītājam drīzumā būs iespēja piekļūt elektroniskajām grāmatām, kuras ir pieejamas Latvijas bibliotēkās.

KĀ UN KAD VAR PAŅEMT GRĀMATAS?

Regulārie apmeklētāji jau zina, ka Latvijas pastāvīgās pārstāvniecības ES **Bibliotēkas zālē** esošās grāmatas var paņemt lasīšanai, veicot attiecīgu ierakstu šim nolūkam paredzētā klādē. Tuvāko mēnešu laikā bibliotēkas darbība tiks modernizēta. Visas pieejamās grāmatas būs atrodamas datu bāzē, kur katrs varēs palūkoties, kas atrodas bibliotēkas plauktos, un pa e-pastu vai personīgi pieteikties saņemt konkrētu grāmatu. Būs pieejamas arī elektroniskās grāmatas.

Plānots, ka katru otro sestdienu kāds bibliotēkas brīvprātīgais no 10.00-12.00 jūs sagaidīs pārstāvniecības priekšelpā ar grāmatām, kuras būsiet pasūtījuši pa e-pastu vai palūguši uz vietas. Caurlaides nebūs nepieciešamas, jo grāmatas tiks atnestas uz priekšelpu. Būs iespēja atnākt arī citās dienās, iepriekš vienojoties par ierašanās laiku. Datu bāzes un e-pasta adrese tiks publicēta Latviešu biedrības Beļģijā mājas lapā, tāpēc aicinām sekot līdzī informācijai www.latviesi.be

Latvijas pastāvīgās pārstāvniecības ES adrese: Avenue des Arts 23, 1000 Brisele.

JAUNIE DZEJNIEKI VELTA

MĪĻUS
VĀRDUS
LATVIJAI**Tomass Lipinskijs**

2018. gads

Mana Latvija

Kas ir manā Latvijā?

Manā Latvijā ir mani lauki.

Manos laukos ir mana māja.

Manā mājā ir mani vecvecāki.

Manos vecvecākos ir mīlestība,

Un mīlestībā ir Latvija

Ance Skuja

2018. gads

Kad pa Rīgu staigāju

Augšup acis paceļu.

Tur es redzu lielo Mildu,

Ko tā savās rokās tur?

Tās trīs spožas zvaigznes.

Domāju tik es,

kā viņa tās var noturēt?

Katru dienu, katru nakti,

Pat vislietainākajos laikos.

Varbūt spēku viņai dod

Mūsu tautas mīlestība.

Linda,

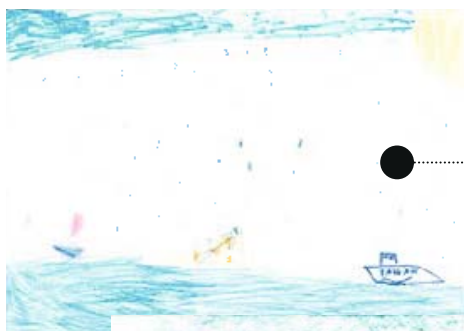
6 gadi,

Es gribētu satikt
vienradzi**Dominiks,**

6 gadi,

Pils pie mājām

Šogad Beļģijas mazie latviešu
mākslinieki piedalās zīmējumu
konkursā-izstādē
"Izstāsti man savu sapni".

Katrīna,

8 gadi,

Sapnis par jūru
(es uz pīcas
šķēles)**Kate,**

6 gadi,

Lai visiem bērniem
būtu mamma**Alise,**

6 gadi,

Sapņoju par
gulešanu telti**Rūta,**

5 gadi,

Baseins pie mājas

BEĻĢIJAS LATVIEŠU
ziņas

Avīze iznāk
fragmentāri, pdf formātā
lasāma LBB mājas lapā
www.latviesi.be

Oficiālā adrese: Rue du Commerce 122, B1000, Bruxelles
Pasta adrese: Av. des Arts 23, B1000, Bruxelles

Redaktore: Ilze Vesere
Māksliniece: Baiba Roze

Biedrības reģistrācijas NR 409.294.765
Bankas konts: ING Bank, 340-1825310-02
(BIC BBRUBEBB, IBAN BE32 3401 8253 1002)
Ch. de Waterloo 687, B1180, Uccle